

Onderzoek: 1 jaar corona in Nederland

27 februari 2021

Auteur: Petra Klapwijk

Samenvatting

Waar staan we na een jaar corona? Massale vermoeidheid en weinig vertrouwen in vaccinatiebeleid

Met een jaar corona achter de rug hebben we weinig vertrouwen in het vaccinatiebeleid, zijn we moe en snakken we naar meer sociale contacten. We vinden het de hoogste tijd dat het kabinet meer prioriteit geeft aan de gevolgen voor economie en welzijn.

We keken met 30.000 panelleden terug op het afgelopen coronajaar en vooruit naar een uitweg uit de crisis. De meest opvallende uitslag is, wat ons betreft, het lage vertrouwen in het Nederlandse vaccinatiebeleid. Slechts een derde van de ondervraagden (37 procent) zegt hier vertrouwen in te hebben. De meerderheid, 61 procent heeft dat niet.

Voordringen

Te laat, te langzaam en te rommelig, zo oordelen veel ondervraagden over het vaccinatiebeleid. Er wordt teveel naar allerlei belangengroepen geluisterd die vragen om voorrang. Dat voelt als voordringen.

Een deelnemer zegt daarover: "Ik kan het niet uitleggen aan vrienden in het buitenland. Het lijkt wel of er dagelijks ad hoc wordt besloten, het grote plan erachter lijkt er niet. Een doortastende regisseur lijkt er niet te zijn."

Miljoenste prik

Het lage vertrouwen is extra opmerkelijk omdat de deelnemers het onderzoek invulden in de week waarin de miljoenste prik werd gezet. Terwijl de vaccinatiecampagne op stoom lijkt te komen, blijft het imago slecht.

Mensen willen zich massaal laten inenten (76 procent). Ze zien het als de sleutel tot een normaler leven, iets waar ze na een jaar doorzetten enorm naar uitkijken. Het steekt dat er over zoiets belangrijks weinig regie lijkt te zijn.

Draagvlak voor hard ingrijpen

EenVandaag peilde gedurende het hele coronajaar het draagvlak voor de aanpak van de overheid. Bijna een jaar lang kon de meerderheid van de ondervraagden zich vinden in de maatregelen die het kabinet nam. Tijdens de eerste golf in april 2020 was het vertrouwen in de aanpak zelfs torenhoog (79 procent). We waardeerden het harde ingrijpen van het kabinet tijdens de eerste lockdown. Het gevoel dat we misschien snel verlost waren van corona als we 'met zijn allen de schouders eronder zetten' overheerste toen nog.

Toen de besmettingen opnieuw opliepen in de tweede golf ergerden velen zich aan de afwachtende houding van het kabinet. In oktober was het vertrouwen in de corona-aanpak op een dieptepunt (47 procent). Maar toen het kabinet weer hard ingreep met een nieuwe lockdown verdween de scepsis en keerde het vertrouwen terug.

Rek is eruit

Maar sinds januari 2021 lijkt de rek er een beetje uit en schommelt het vertrouwen rond de 50 procent. In deze week, waarin het kabinet een pakket versoepelingen aankondigt, blijft het steken op 47 procent. Veel mensen noemen het zwalkende vaccinatiebeleid als belangrijkste reden voor hun matige vertrouwen in de totale aanpak van de coronacrisis.

Over het hele jaar bekeken, krijgen twee hoofdrolspelers een magere voldoende. Premier Mark Rutte doet het het 'beste' met een 5,8. RIVM-directeur Jaap van Dissel krijgt een 5,5 voor zijn inbreng. Minister Hugo de Jonge, verantwoordelijk voor het vaccineren, scoort het laagst met een 5,2. "Het is ook lastig dat die vaccins niet geleverd worden. Uiteindelijk zal het wel gaan lukken, maar voorlopig moet hij beter zijn best doen", zegt een panellid.

Samenvatting

Moe van het volgen van de regels

Collectieve vermoeidheid

Een jaar corona trekt een flinke wissel op de mentale gezondheid van de deelnemers. Bijna de helft (43 procent) zegt zich nu slechter te voelen dan een jaar geleden. We zijn moe van het volhouden van alle beperkingen, het gebrek aan sociale contacten, niet kunnen knuffelen, geen werk hebben, niet naar school gaan. "Geen afleiding als de sportschool, de film of de kroeg. Ik besta, maar ik leef niet echt meer."

Slechts 5 procent voelt zich beter dan vorig jaar. De helft (51 procent) voelt zich nog ongeveer hetzelfde als voor corona. Deze groep probeert er vaak maar het beste van te maken met wat er nog wel mag. Maar ook zij kijken reikhalzend uit naar een normaler leven. "Ik probeer me met elke maatregel weer aan te passen, maar de rek is er sinds november wel uit."

Eenpersoonsregel niet vol te houden

Veel deelnemers geven aan dat ze moe zijn van het volgen van de regels. De meeste moeite hebben ze met de regel dat je maar één persoon thuis op bezoek mag ontvangen. Vier van de tien (42 procent) zeggen zich hier altijd aan te houden. Bijna de helft (45 procent) geeft aan dat dit niet altijd lukt. En nog eens 10 procent geeft toe dat ze deze regel vaak overtreden.

Nog langer het contact met familie en vrienden beperken lukt velen kortweg niet. De behoefte aan écht contact in deze crisistijd is te groot, zeggen panelleden. Daar kan geen videobellen tegenop, en kiezen tussen onze dierbaren omdat we er maar met eentje tegelijk mogen afspreken, doen we ook liever niet.

Maatschappelijke gevolgen groot

Meer aandacht voor maatschappelijke gevolgen

Het matige vertrouwen in het huidige kabinetsbeleid komt ook omdat er bij veel mensen een kentering is in het denken. Tot nu toe was dat beleid vooral gericht op het terugdringen van de besmettingen en voorkomen dat de zorg overloopt met coronapatiënten. Lang konden mensen zich daar wel vinden. Maar zes van de tien ondervraagden (61 procent) vinden het nu hoog tijd dat dat er meer aandacht komt voor de maatschappelijke gevolgen van corona.

Ze menen dat het kabinet zich de komende maanden in de eerste plaats moet richten op de gevolgen van corona voor de economie (55 procent), ons mentale en sociale welzijn (41 procent), de 'gewone' ziekenhuiszorg (37 procent) en het onderwijs (28 procent). "De operatie van mijn man is weer uitgesteld, mijn dochter is somber, en zoveel mensen die het zwaar hebben. De regering moet nu maar eens voor hen gaan zorgen," zegt een deelnemer.

Vragenlijst en uitslagen

Zorgen over uitzichtloosheid en economie

In hoeverre maak je je zorgen over de uitbraak van het coronavirus in Nederland?

Veel zorgen 16%
Redelijk veel zorgen 50%
Niet zo veel zorgen 26%
Helemaal geen zorgen 8%
Weet niet / geen mening -%

Over welke van de onderstaande zaken maak jij je het meest zorgen?

Je kunt maximaal 5 antwoorden geven.
Over hoe lang de coronacrisis nog gaat duren 58%
Over de gevolgen voor de Nederlandse economie 50%
Dat iemand in mijn familie ziek wordt 49%
Over het vaccinatiebeleid 36%
Minder ruimte in de zorg voor niet-corona behandelingen 34%
Dat ik zelf ziek word 32%
Over de gevolgen voor de jongeren 30%
Over de gevolgen voor het onderwijs / achterstanden 26%
Of ik het mentaal volhoudt 25%
Dat ik maar met weinig mensen mag afspreken 21%

Coronabeleid overheid

Verdeeldheid over aanpak overheid

We zijn nu benieuwd hoe je aankijkt tegen het coronabeleid en de hoofdrolspelers daarin.

Als je terugkijkt op het afgelopen jaar, hoe vind je dan dat de Nederlandse overheid het heeft gedaan met de aanpak van de coronacrisis?

Met 'overheid' bedoelen wij de betrokken organisaties. Denk aan het RIVM, de GGD of het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Heel goed 8%
Redelijk goed 43%
Redelijk slecht 26%
Heel slecht 22%
Weet niet / geen mening 1%

Welk cijfer zou je de Nederlandse overheid geven voor de aanpak van de coronacrisis in het afgelopen jaar?

Gemiddeld 5,6

Als je terugkijkt op het afgelopen jaar, hoe vind je dan dat de belangrijkste beleidsmakers het hebben gedaan met de aanpak van de coronacrisis?

-Premier Mark Rutte

Heel goed 17%
Redelijk goed 39%
Redelijk slecht 21%
Heel slecht 21%
Weet niet / geen mening 2%

-Minster Hugo de Jonge (VWS)

Heel goed 10%
Redelijk goed 36%
Redelijk slecht 24%
Heel slecht 28%
Weet niet / geen mening 2%

Rapportcijfers

Premier Rutte krijgt een 5,8

-Jaap van Dissel (RIVM, OMT)

Heel goed 12%
Redelijk goed 40%
Redelijk slecht 19%
Heel slecht 22%
Weet niet / geen mening 7%

Welk cijfer zou je deze hoofdrolspelers geven voor de aanpak van de coronacrisis in het afgelopen jaar?

Premier Mark Rutte 5,8
Minister Hugo de Jonge 5,2
Jaap van Dissel 5,5

Nu willen we weten hoe je aankijkt tegen het Nederlandse vaccinatiebeleid.

Hoeveel vertrouwen heb je in het Nederlandse vaccinatiebeleid?

Veel vertrouwen 6%
Redelijk wat vertrouwen 31%
Niet zo veel vertrouwen 38%
Helemaal geen vertrouwen 23%
Weet niet / geen mening 2%

Wat voor cijfer zou je het Nederlandse vaccinatiebeleid tot nu toe geven?

Gemiddeld 4,8

Vaccinatie

Vaccinatiebereidheid hoog

Iedereen vanaf 18 jaar krijgt de mogelijkheid om zich te laten inenten in 2021.

Wil jij je laten vaccineren tegen corona wanneer je daarvoor opgeroepen wordt?

Als je al gevaccineerd bent kun je dat ook invullen.

Zeker wel 60%
Waarschijnlijk wel 13%
Waarschijnlijk niet 5%
Zeker niet 11%
Weet ik echt (nog) niet 8%
Ik ben al gevaccineerd 3%
Geen antwoord -

Nederland heeft verschillende vaccins besteld. Die van Pfizer/BioNTech, Moderna en AstraZeneca worden al ingezet. Rusland gebruikt het Sputnik vaccin. Volgens het wetenschappelijke blad The Lancet zou dit 91,6 procent effectief zijn.

Stel dat het Sputnik vaccin positief wordt beoordeeld door het Europees geneesmiddelenbureau (EMA), en beschikbaar komt in Nederland, zou je je dan willen laten vaccineren met het Russische Sputnik vaccin?

Zeker wel 25%
Waarschijnlijk wel 26%
Waarschijnlijk niet 9%
Zeker niet 22%
Weet ik echt (nog) niet 16%
Geen antwoord 2%

Mentale gezondheid

Helpt voelt zich slechter na coronajaar

Nu willen we weten hoe je aankijkt tegen het Nederlandse testbeleid op corona.
Hoeveel vertrouwen heb je in het Nederlandse testbeleid?

- Veel vertrouwen 10%
- Redelijk wat vertrouwen 45%
- Niet zo veel vertrouwen 26%
- Helemaal geen vertrouwen 16%
- Weet niet / geen mening 3%

We zijn benieuwd of je mentale gezondheid veranderd is onder invloed van de coronacrisis. Als je mentaal fit bent, zit je lekker in je vel, sta je positief in het leven, heb je weinig last van stress en ben je de meeste problemen de baas.

Is je mentale gezondheid nu beter of slechter dan aan het begin van de coronacrisis?

- Veel beter 1%
- Beter 4%
- Slechter 30%
- Veel slechter 13%
- Weet niet / geen mening 2%

Wat voor cijfer zou je je mentale gezondheid na een jaar coronacrisis geven?

Gemiddeld 6,5

We stellen je nu vragen over de coronaregels.

Hoe streng houd jij je over het algemeen zelf aan de coronaregels?

- Heel streng 23%
- Redelijk streng 56%
- Niet zo streng 14%
- (Bijna) niet 6%
- Weet niet / geen mening 1%

Coronaregels

Houden we ons aan de regels?

Hieronder zie je een aantal coronaregels en adviezen. Geef per regel aan hoe vaak je je hieraan houdt:

	altijd	meestal wel	meestal niet	(bijna) nooit	weet niet
Ik was goed mijn handen	44%	41%	9%	5%	1%
Ik geef mensen geen hand	68%	7%	6%	18%	1%
Ik blijf thuis bij een milde verkoudheid	50%	29%	9%	7%	5%
Ik blijf thuis bij zwaardere verkoudheid	80%	10%	2%	3%	6%
Ik raak mensen buiten mijn huishouden fysiek niet aan (zoenen, omhelzen)	57%	19%	8%	15%	1%
Ik houd minstens 1,5 meter afstand tot anderen	38%	49%	8%	4%	1%
Ik doe boodschappen alleen	63%	24%	6%	5%	2%
Ik ontvang thuis per dag max 1 persoon op bezoek	42%	35%	10%	10%	2%
Ik spreek buitenshuis met max 1 persoon buiten mijn eigen huishouden af	41%	32%	11%	12%	4%
Ik houd mij aan de avondklok	84%	9%	2%	3%	2%

Maatschappelijke gevolgen

Meer aandacht nodig voor economie en welzijn

Er is discussie of de maatschappelijke gevolgen van de strenge coronamaatregelen te groot zijn. Het beleid is er nu op gericht om te zorgen dat de zorg niet overloopt met coronapatiënten.

Volgens sommige deskundigen zou er meer aandacht moeten zijn voor de maatschappelijke gevolgen van corona, zoals bijvoorbeeld het welzijn van mensen of achterstanden in het onderwijs. Zij zouden de maatregelen liever wat versoepelen, ook als dit zou leiden tot meer ziekenhuisopnames.

Wat vind je van de huidige balans tussen 'het voorkomen van overbelasting van de zorg met coronapatiënten' en 'de maatschappelijke gevolgen van corona'? Kies hieronder de stelling waar je het 't meeste eens bent.

Het kabinet heeft nu een balans gevonden tussen 'het voorkomen van overbelasting van de zorg' en 'de maatschappelijke gevolgen van corona' 20%

Het kabinet richt zich nu te veel op 'het voorkomen van overbelasting van de zorg' en te weinig op 'de maatschappelijke gevolgen van corona' 61%

Het kabinet richt zich nu te weinig op 'het voorkomen van overbelasting van de zorg' en te veel op 'de maatschappelijke gevolgen van corona' 7%

Weet niet / geen mening 12%

Je ziet hieronder een aantal terreinen waar de gevolgen van corona merkbaar zijn.

Waar moet het kabinet zich volgens jou de komende maanden in de eerste plaats op richten in het coronabeleid?

Je kunt maximaal twee antwoorden geven.

De gevolgen voor de Nederlandse economie en ondernemers 55%

De gevolgen voor het welzijn van mensen (bv mentaal, sociaal) 41%

De gevolgen voor de normale zorg (niet-corona) in de ziekenhuizen 37%

De gevolgen voor het onderwijs (bv achterstanden) 28%

De gevolgen voor de coronazorg in de ziekenhuizen 16%

Weet niet / geen mening 2%

Toekomst

Ook in 2022 nog beperkingen?

Heeft de coronacrisis jouw kijk op je eigen leven blijvend veranderd?

Ja in positieve zin 9%

Ja in negatieve zin 18%

Ja, zowel in positieve als in negatieve zin 27%

Nee, maakt weinig verschil 43%

Weet niet / geen mening 2%

Heeft de coronacrisis jouw kijk op onze samenleving blijvend veranderd?

Ja in positieve zin 3%

Ja in negatieve zin 39%

Ja, zowel in positieve als in negatieve zin 33%

Nee, maakt weinig verschil 22%

Weet niet / geen mening 3%

Wanneer denk je dat we uit de coronacrisis zijn in Nederland? Hiermee bedoelen we dat er geen beperkende maatregelen meer zijn en we ook geen 1,5 meter afstand meer hoeven te houden.

Derde kwartaal 2021 (juli-september) 12%

Vierde kwartaal 2021 (oktober-december) 19%

Eerste kwartaal 2022 (januari-maart) 14%

Tweede kwartaal 2022 (april-juni) 11%

Derde kwartaal 2022 (juli-september) 4%

Vierde kwartaal 2022 (oktober-december) 3%

In 2023 8%

Ik verwacht dat we nog meer dan 3 jaar met beperkende maatregelen door corona moeten leven 18%

Weet niet / geen mening 11%

EenVandaag Opiniepanel

We willen liefst op vakantie of met vrienden afspreken

Waar verheug je je het meest op wanneer de coronacrisis achter de rug is? Je kunt maximaal 3 antwoorden geven.

Op vakantie / op reis gaan 41%

Met een groep familie of vrienden afspreken 37%

Uit eten in restaurant 34%

Knuffelen met familie, (klein)kinderen, vrienden 30%

Terrasje pakken 26%

Uitje maken (bv museum, sauna, pretpark, dierentuin) 17%

Concert / festival / theater bezoeken 17%

Naar de kapper of ander contactberoep, bv schoonheidsspecialiste 17%

Sporten (bv in groepsverband, bij club, sportschool, zwembad) 15%

Winkelen, dagje stadten 12%

Feestje geven, verjaardagen inhalen 11%

Uitgaan (bv kroeg, disco, stappen) 10%

Werken met collega's 4%

Over het onderzoek

Aan het onderzoek, gehouden van 18 tot 26 februari 2021 deden 29993 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek is na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2017.

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit 70.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker petra.klapwijk@eenvandaag.nl

